

19/04/2021

Nou llibre: *La venganza de la naturaleza, 50 narrativas en torno al medio ambiente*

Carlos Taberner Holgado, doctor en biologia i coordinador i professor del Màster d'Història de la Ciència: Ciència, Història i Societat, ha publicat el seu llibre: *La venganza de la naturaleza, 50 narrativas en torno al medio ambiente*. Una obra en la qual reflexiona sobre les múltiples maneres de contar històries sobre la natura i el medi ambient per mitjà del setè art, diferents visions que emanen de la gran diversitat i quantitat de perspectives amb les quals, en un món científic-tecnològic, s'interpreten aquests conceptes.

Vivim en un món de cruïlles mediambientals: contaminació de la terra, de l'aire i de l'aigua, sobreexplotació de recursos, emissions desbocades de gasos d'efecte d'hivernacle, destrucció sistemàtica d'ecosistemes i biodiversitat, i desequilibris demogràfics i socioeconòmics en un deliri de consum desenfrenat i reclusions colonials, de classe, gènere i raça, que inevitablement ens enfronten a les nostres maneres de viure... i morir. William Cronon (1996) deia que la nostra manera d'entendre, narrar i explicar la Natura se situa en l'epicentre de la construcció de les societats occidentals contemporànies, urbanes i industrials. Així, en el món científic-tecnològic en què vivim, aquesta natura, a la qual sovint afegim el convenient qualificatiu "salvatge", s'ha erigit com a espai d'exploració transcendent sobre la condició humana mitjançant la immersió en els misteriosos dominis d'allò desconegut: el nostre pati d'esbarjo i pedra angular en la separació dicotòmica i aparentment irreconciliable entre *nature* (precisament allò salvatge, natural) i *nurture* (o, de moltes maneres, allò civilitzat, artificial); o encara més, filant més prim, en el mateix ordre, i

peregrinament entrelaçats, allò incontrolable i determinat, irracional i racional, femení i masculí, rural i urbà, colonitzable i colonitzador. La natura, d'aquesta manera, es converteix en l'epítom d'allò que no és humà, un objecte d'interès irrenunciable per a la indagació científica, la domesticació tecnològica, l'apropiació i gestió política i econòmica, i la mercantilització sociocultural.

Les conseqüències d'aquestes narratives d'oposició en les quals encaixen convenientment valors identitaris i expectatives i preocupacions quant a l'explotació de recursos que dirigeix les nostres mirades sobre el que considerem patrimoni (propietat i història) natural, o d'una manera més ambigua, el medi ambient, són decisives per a la construcció de models d'organització social, en els quals la natura es converteix en una persuasiva eina política en discursos de modernització i de millora de condicions de vida en una societat (de consum) que es presenta com a espai (possible, plausible) d'infinít benestar. Però en les circumstàncies actuals, des d'aquesta sort de núvol tòxic que ens envolta, ens anem adonant que es requereixen urgentment mirades renovades. Donna Haraway (2016), per exemple, a partir d'una creixent sensació d'impotència davant allò aparentment inevitable, abunda en la necessitat de *persistir* (o perseverar) *amb el problema* a través de narratives horitzontals que permetin una equànime articulació d'accions *amb, en*, i no tant *cap a o fora* de la natura.

En *La venganza de la naturaleza. 50 narrativas en torno al medio ambiente* (Taberner, 2021), una filmografia de més de dues-centes pel·lícules tot just constitueix una minsa representació de l'extraordinària quantitat i diversitat de perspectives i narratives en relació amb conceptes de natura i medi ambient, i amb les transformacions, negociacions i especulacions entorn de les múltiples dimensions d'aquests conceptes tan esmunyedissos que s'han produït al llarg de l'últim segle i mig. Amb el cinema, que ens ofereix infinites maneres de mirar-nos, en tant que necessari vector de suspensió de la incredulitat davant l'horror, podem explorar amb peculiar llibertat narrativa les nostres maneres d'entendre la natura, les nostres expectatives, els nostres recels, les profundes contradiccions d'aquestes dicotomies perverses i de les nostres maneres d'organitzar-nos, "la història omesa, les empremtes imperceptibles del nostre pas per la terra i pel temps [...] la vida quotidiana de l'ànima" (Alexiévitx, 2005/2015, p. 44). I així, com ja ens suggeria Mary Shelley (1818/2003), entenem que la incomunicació i el seu remei habiten l'àmbit de la voluntat i no el de cap mena de provisió: la venjança de la natura, per tant, no és més que un pretext terrorífic.

Aquest article forma part del projecte PID2019-106208GB-I00 (Urban Narratives About Nature. Contemporary Construction of Natural History Knowledge), finançat pel Ministeri de Ciència i Innovació.

Carlos Taberner

Institut d'Història de la Ciència (IHC)
Universitat Autònoma de Barcelona

carlos.taberner@uab.cat

Referències

Alexiévich, Svetlana (2005/2015). **Voces de Chernóbil. Crónica del futuro**. Barcelona: Debolsillo.

Cronon, William (1996). **The Trouble with Wilderness: Or, Getting Back to the Wrong Nature**. *Environmental History* 1(1): 7-28.

Haraway, Donna (2016). **Staying with the Trouble. Making Kin in the Chthulucene**. Durham y Londres: Duke University Press.

Shelley, Mary (1818/2003). **Frankenstein, or the Modern Prometheus**. London: Penguin Classics.

Taberner, Carlos (2021). **La venganza de la naturaleza. 50 narrativas en torno al medio ambiente**. Barcelona: UOC. <https://www.editorialuoc.cat/la-venganza-de-la-naturaleza-50-narrativas-en-torno-al-medio-ambiente>

[View low-bandwidth version](#)